

UTENOS RAJONO
SAVIVALDYBĖ

UTENOS MIESTO IR RAJONO GYVENTOJŲ POŽIŪRIO Į DIDELIŲ GABARITŲ IR BUIITYJE SUSIDARANČIŲ PAVOJINGŲ ATLIEKŲ TVARKYMĄ TYRIMAS

dr. Inga Jakštonienė, dr. Ingrida Pliopaitė Bataitienė, lekt. Nijolė
Rukštelienė

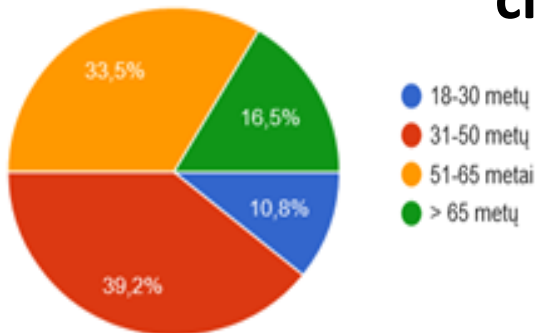
Projektas finansuotas Utenos rajono savivaldybės Aplinkos apsaugos rėmimo specialiosios
programos lėšomis

2020, Utena

Projekto tikslas

- Ištirti Utenos miesto ir rajono gyventojų požiūrį į didelių gabaritų ir buityje susidarančių pavojingų atliekų tvarkymą.
- **Respondentai:**
- Apklausta 376 respondentų, 49% mieste, 51% kaime.

- **Tyrime dalyvavusių respondentų socialinė demografinė charakteristikos**

Respondentų amžius

39,2 % respondentų priklausė grupei 31-50 m.

10,8 % - 18-30 m.,

33,5 % sudarė 51-65 m.,

daugiau nei 65 m. amžiaus apklaustųjų buvo 16,5 %.

- **Respondentų gyvenamoji vieta**

49 % respondentų gyvena mieste (35 % butuose ir 14 % individualiuose namuose), 51 % kaime, iš jų 2% Utenos rajone kolektyviniame sode.

Vadinasi, santykinai labiau atspindėta kaimo gyventojų nuomonė, nes statistikos departamento duomenimis, Utenos rajono gyventojų pasiskirstymas 2019 m. buvo toks: 68,15 % mieste ir 31,85 % kaime.

- **Respondentų išsilavinimas**

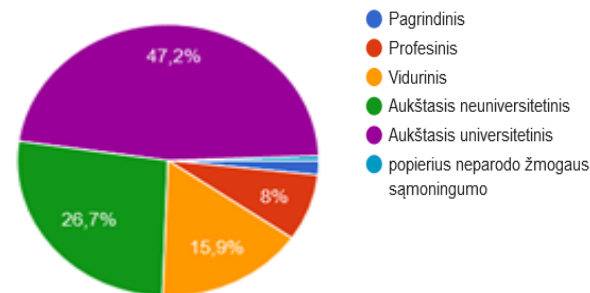
Išsilavinimas bei užimama socialinė padėtis yra svarbus veiksnys, nulemiantis aplinkosauginį atsakingumą ir suvokimą.

Didžioji dalis respondentų 47% turi aukštąjį universitetinį,

16 % - vidurinį,

27 % - aukštąjį neuniversitetinį išsilavinimą,

8 % - profesinį ir 2 % - pagrindinį išsilavinimą .

- **Respondentų socialinė padėtis**

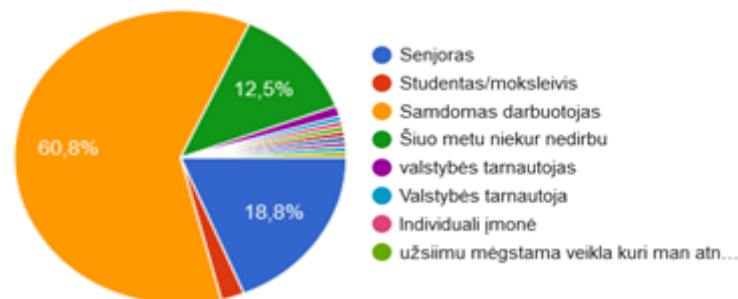
Pagal užimtumą respondentai pasiskirstę taip:

61 % - samdomi darbuotojai,

19 % - senjorai,

2 % - studentas/moksleivis,

niekur nedirbantis – 13 %, bei kita dalis respondentų, kaip verslininkai, dirbantys studentai, ūkininkai, valstybės tarnautojai.

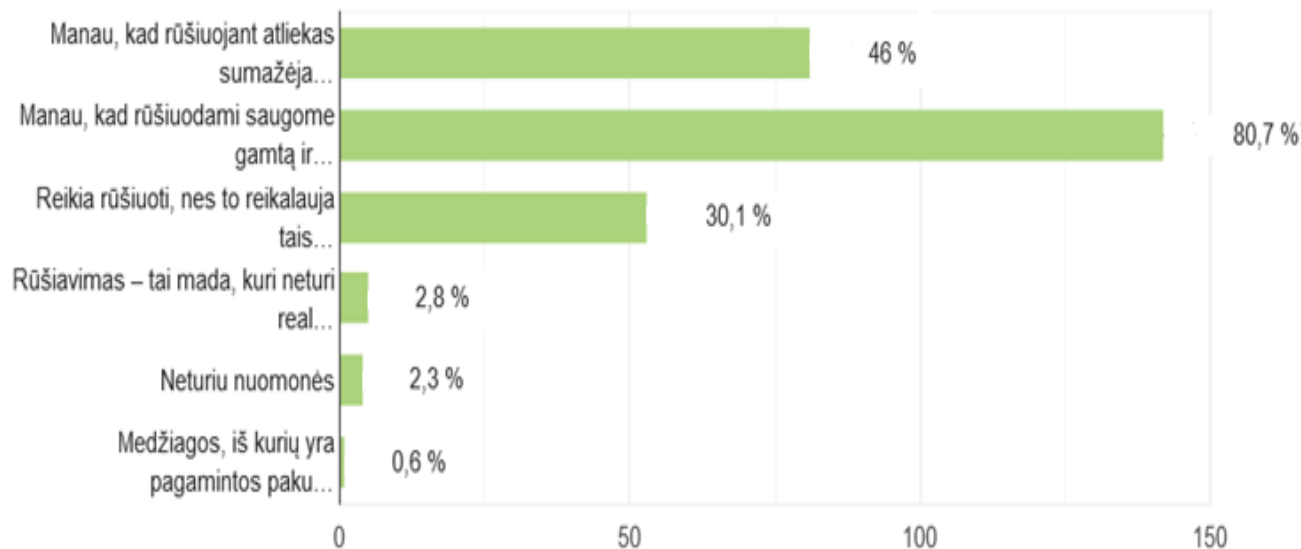

- Respondentų požiūris į atliekų rūšiavimą

Didžioji dalis 81 % apklaustųjų mano, kad rūšiuodami saugome gamtą ir aplinką

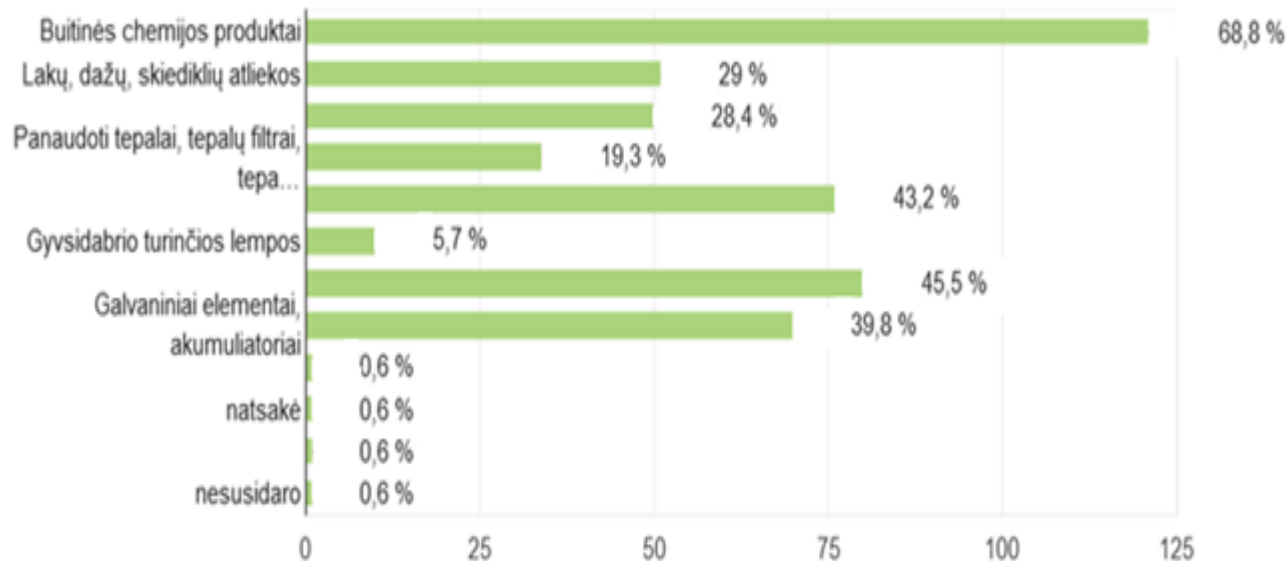

Ir tik 3% mano, kad rūšiavimas – tai mada, kuri neturi realios naudos, o 2% neturi nuomonės.

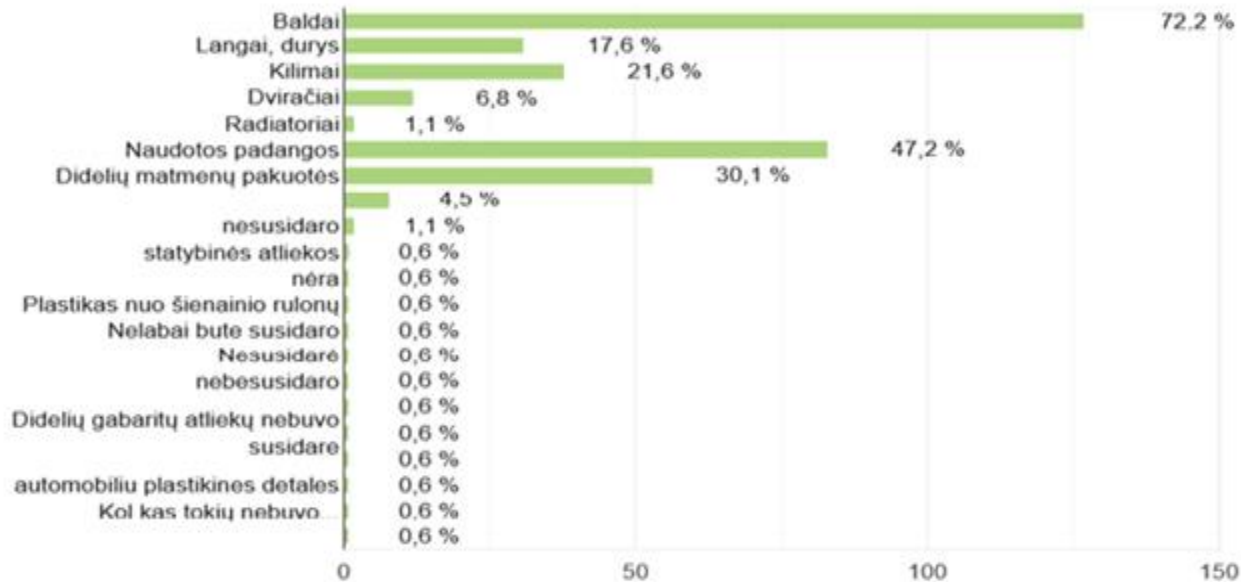
Kokios pavojingos atliekos susidaro Jūsų buityje?

- 69%- apklaustųjų nurodė, kad susidaro buitinės chemijos produktai,
- 46 % apklaustųjų nurodė elektros ir elektroninės įrangos atliekas,
- 43 % - pasenusius vaistus ir termometrų,
- 40 % - galvaninius elementus ir akumuliatorius,
- 29% apklaustųjų pažymi, kad susidaro lakų, dažų, skiediklių atliekos,
- 28% - panaudoti tepalai, tepalų filtrai, tepaluoti skudurai ir kitos naftos produktų atliekos.

Kokios didelių gabaritų atliekos susidaro Jūsų buityje?

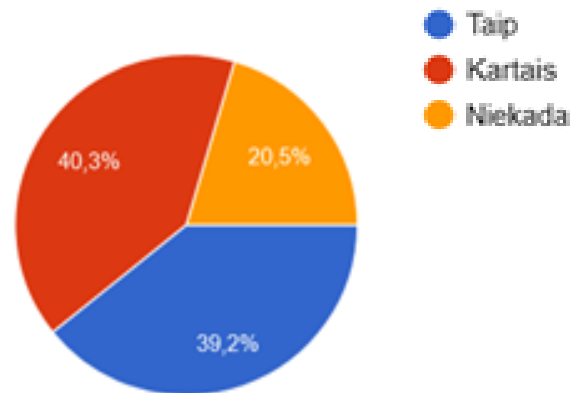
72 % respondentų nurodė susidarančias baldų atliekas,
47% - naudotas padangas,
30 % - didelių matmenų pakuotes,
22 % apklaustųjų nurodė susidarančias kilimų atliekas,
7 % - dviračius,
1 % respondentų teigia, kad visai nesusidaro atliekų.

Ar naudojasi respondentai didelių gabaritų ir buityje susidarančių pavojingų atliekų surinkimo paslauga, teikiama Utenos miesto ir rajono gyventojams?

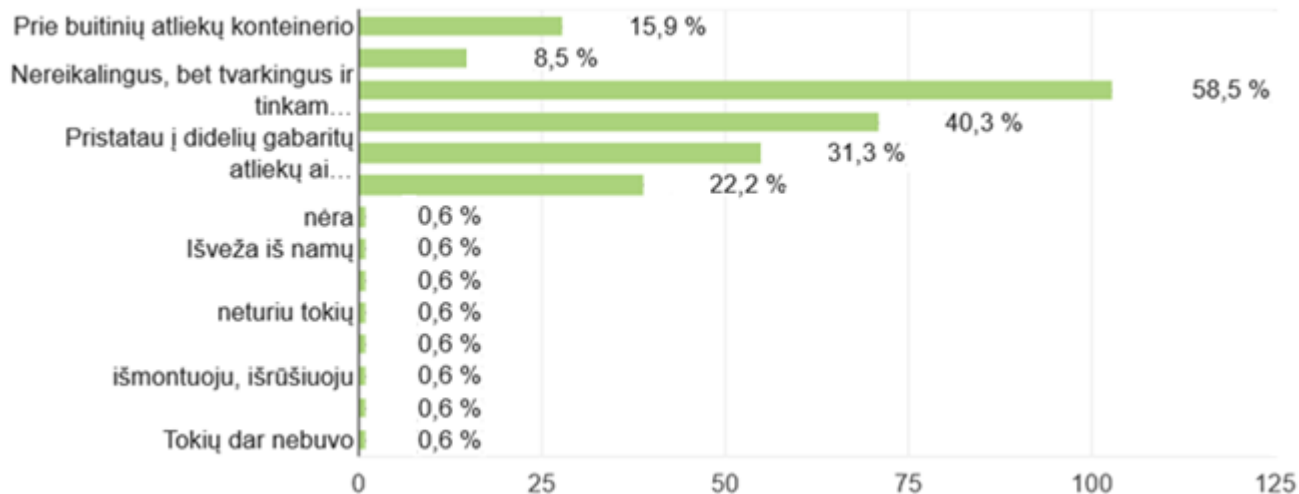

- 39% - respondentų nurodė, kad naudojasi didelių gabaritų ir buityje susidarančių pavojingų atliekų surinkimo paslauga,
- 40% - kad kartais naudojasi surinkimo paslauga,
- **21%–niekada nesinaudoja**

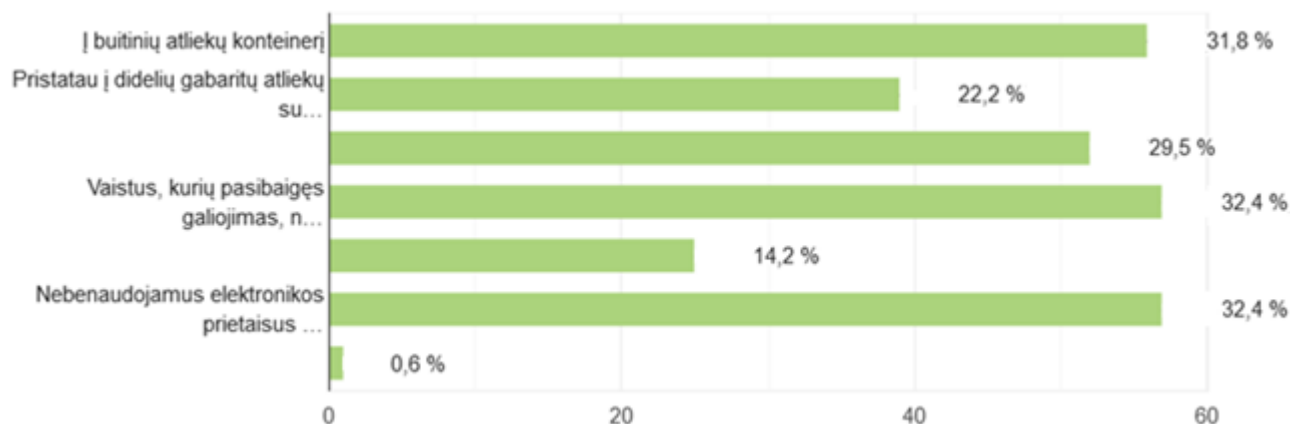
Kur respondentai deda didelių gabaritų atliekas?

- 59 % apklaustųjų nurodė, kad nereikalingus, bet tvarkingus ir tinkamus naudoti daiktus stengiasi kam nors atiduoti,
- 40 % iš anksto užsiregistravus išneša prie kelio, kad jas surinktų apvažiavimo būdu pagal grafiką,
- 31 % pristato į didelių gabaritų atliekų aikšteles,
- 22% išmontuoja, išrūšiuoja, sudegina medieną, tekstilę, atskiria metalą, likučius išmeta į buitinių atliekų konteinerį,
- 16 % respondentų nurodė, kad didelių gabaritų atliekas vis dėlto palieka prie buitinių atliekų konteinerio
- 9 % nereikalingus, bet tvarkingus ir tinkamus naudoti daiktus nuveža į daiktų dalinimosi stotelę „Dalinkimės“.

Kur respondentai deda buityje susidarančias pavojingas atliekas?

- 31,8% respondentų buityje susidarančias pavojingas atliekas išmeta į buitinių atliekų konteinerį,
- 32,4% apklaustųjų vaistus, kurių pasibaigęs galiojimas, neša į vaistinę,
- 32,4% nebenaudojamus elektronikos prietaisus pristato elektros ir elektronikos atliekas tvarkančioms įmonėms,
- 30 % nurodė, kad pavojingas atliekas atiduoda surenkant apvažiavimo būdu.
- Savarankiškai atliekas pristatančių į didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelę dalis sudaro 22%,

Respondentų klausiant „Koks pavojingų atliekų kiekis susidaro Jūsų buityje per metus?“

- 53% apklaustųjų nurodė, kad iki 1 kg,
- 28 % - iki 5 kg,
- 14% - iki 20 kg,
- 5% - iki 50%.

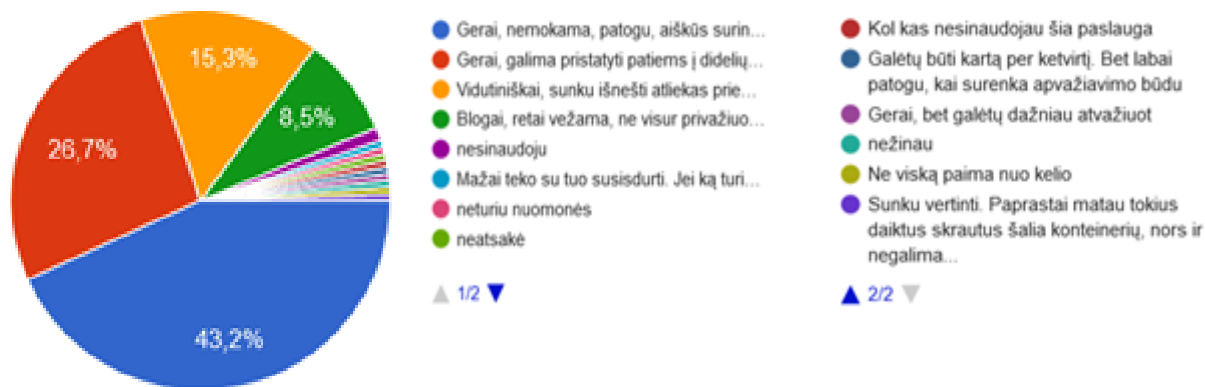
Respondentų atsakymai į klausimą „Koks didelių gabaritų atliekų kiekis susidaro Jūsų buityje per metus?“

- 45% apklausos dalyvių nurodė, kad susidaro nedideli kiekiai, kas 2-3 metus,
- 40 % - iki 2 m³,
- 14% - iki 10 m³,
- 2% - virš 10 m³.

Kaip vertinate stambių gabaritų atliekų tvarkymo sistemą Utenos mieste ir rajone?

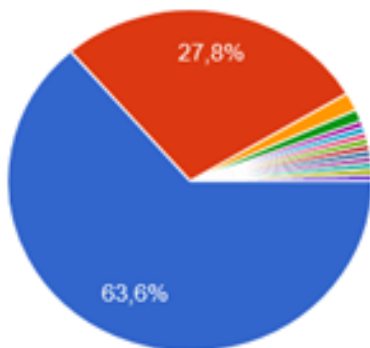
- Gerai paslaugos kokybę, motyvuodami patogumu, surinkimo grafikų aiškumu, įvertino 43% respondentų
- 27% respondentų paslaugą įvertino gerai, nes galima patiems pristatyti į didelių gabaritų atliekų surinkimo aikšteles patogiu metu.
- 15% paslaugą įvertino vidutiniškai, nes sunku išnešti atliekas prie gatvės
- 9% respondentų paslaugą įvertino blogai, nes retai vežama, ne visur privažiuojama,
- 1% nurodė, kad nesinaudoja arba kol kas nesinaudoja šiomis paslaugomis ir tik 0,6% pageidavo surinkti atliekas kartą per ketvirtį.

Apklausoje rezultatai rodo, kad net 70% respondentų gerai ir 15% patenkinamai vertina stambių gabaritų atliekų tvarkymo sistemą, t.y. geriau negu buityje susidarančių pavojingų atliekų tvarkymo sistemą (57% ir 29% atitinkamai).

Ar pritariate, kad dalis įvairias paslaugas teikiančių įmonių naudojasi nemokama atliekų surinkimo paslauga, teikiama gyventojams?

- 64% apklaustųjų pritaria nemokamai atliekų surinkimo paslaugai, kuria naudojasi įvairias paslaugas teikiančios įmonės,
- 28% apklaustųjų mano, kad verslas pats turi mokėti už atliekų surinkimą,
- neturi nuomonės šiuo klausimu 2%
- Ir tik 1% apklaustųjų nurodė, kad reikia atsižvelgti į tai, koks yra verslas, turbūt tai galėtų reikšti, pagal verslo stiprumą, didumą arba išgyvenamumą.

▲ 1/2 ▼

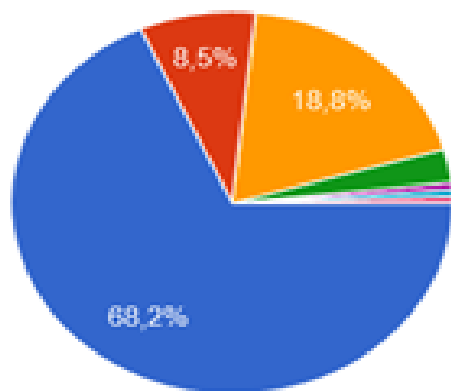
- Pritariu, nes verslas teikia paslaugas ti...
- Manau, kad verslas pats turi mokėti už...
- nežinau
- neturiu nuomonės
- -
- nežinau apie tai
- Nesidomėjau verslo reikalais, bet, man...
- Žiūrint koks verslas

▲ 2/2 ▼

- Galvojant, kad rūšiuojant, surenkant tokias atliekas saugojama gamta, reiktų nemokamai surinkinėti
- nebent viršytų tam tikrą kiekį (kg)
- neatsakė
- Žiūrint koks verslas
- Nepastebėjau
- Neturiu nuomonės

Pastebima, kad stambių gabaritų atliekų nuolat didėja, komunalinių paslaugų įmonė patiria didelių išlaidų, tvarkydama šias atliekas. Kaip siūlote spręsti šią problemą?

- 68 % - respondentų mano, kad tai yra natūrali gerėjančio gyvenimo išdava, tiesiog reikia skirti daugiau pajėgų šių atliekų tvarkymui,
- 19% - nurodė, kad reikia limituoti butyje susidarančių pavojingų ir stambių gabaritų atliekų kiekį, kurį namų ūkis gali nemokamai pristatyti,
- 9% - respondentų mano, kad turėtų patys gyventojai išardyti, išrūšiuoti didelių gabaritų atliekas, kurias būtų lengviau išvežti,
- Ir tik 3% mano, kad reikia apmokestinti butyje susidarančių pavojingų ir didelių gabaritų atliekų tvarkymo paslaugą.

- Tai yra natūrali gerėjančio gyvenimo išdava, tiesiog reikia skirti daugiau pajė...
- Reikia limituoti butyje susidarančių pavojingų ir stambių gabaritų atliekų kie...
- Reikia, kad patys gyventojai išardyti, išrūšiuotų didelių gabaritų atliekas, tokia...
- Reikia apmokestinti butyje susidaranči...
- neatsakė
- atskira ir ilga tema
- Vykdyti prevencinę veiklą dėl besaikio v...

Miesto ir kaimo gyventojų atsakymų palyginamoji analizė

Respondentų nuomonė apie pavojingų ir stambiagabaričių atliekų tvarkymą Utenos mieste ir rajone

Pavojingos atliekos buityje			Didelių gabaritų atliekos buityje		
Nuomonė	Miestas, respondentų pasirinkimas %	Kaimas, respondentų pasirinkimas %	Nuomonė	Miestas, respondentų pasirinkimas %	Kaimas, respondentų pasirinkimas %
Gerai, patogų, aiškų surinkimo grafiką	12,7	45,5	Gerai, nemokama, patogų, aiškų surinkimo grafiką	30,6	58,5
Gerai, galima pristatyti patiems į didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštes patogiu metu	34,9	22,7	Gerai, galima pristatyti patiems į didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštes patogiu metu	37,1	18,5
Vidutiniškai, sudėtinga jas išrūšiuoti, neaktuali paslauga dėl mažo atliekų kiekio	38,1	22,7	Vidutiniškai, sunku išnešti atliekas prie gatvės	14,5	12,3
Blogai, retai vežama, ne visur privažiuojama, nepriimamos skystos atliekos	7,9	7,6	Blogai, retai vežama, ne visur privažiuojama	12,9	9,2
kita	6,3	1,5	kita	4,8	1,5

Didžioji dalis tiek miesto, tiek kaimo gyventojų pavojingų atliekų tvarkymą Utenos mieste ir rajone vertina gerai arba vidutiniškai.

Didžioji dalis tiek miesto, tiek kaimo gyventojų didelių gabaritų atliekų tvarkymą Utenos mieste ir rajone vertina gerai – t.y. palankiau nei pavojingų atliekų tvarkymą.

Išvados

- 1. Atliekant tyrimą apklausa buvo vykdoma Utenos mieste ir Utenos rajono kaimuose, apklausta 376 respondentų. Tyrimas yra reprezentatyvus, atliktas esant 95 % tikimybei ir 5 % paklaidai.
- 2. Nors didžioji miesto ir kaimo gyventojų dalis nereikalingus, bet tvarkingus ir tinkamus naudoti daiktus stengiasi kam nors atiduoti, tačiau dalinimosi stotelė „Dalinkimės“ nėra populiarūs nei miesto, nei kaimo gyventojų tarpe – šį tvarkymo būdą renkasi 3,1 % (M) ir 8,0 % (K) respondentų.
- 3. Nustatyta, kad surenkant stambiagabarites ir pavojingas, buityje susidarančias atliekas, susiduriama su dviem svarbiausiomis problemomis: kas trečias respondentas dalį pavojingų atliekų išmeta kartu su buitinėmis atliekomis (dažniau kaime), 16 % respondentų stambiagabarites atliekas palieka prie buitinių atliekų konteinerių (dažniau mieste). Tai gali sukelti ekologinių problemų tolesniuose buitinių atliekų tvarkymo etapuose, taip labai apsunkinamas atliekų tvarkytojų darbas, užgriozdinama aplinka.
- 4. Kaimo gyventojai aktyviau naudoja pavojingų atliekų surinkimo būdą kai jos surenkamos apvažiavimo būdu – 28,0 %. Į didelių gabaritų aikšteles pavojingas atliekas labiau linkę pristatyti miesto gyventojai (19,8 %) nei kaimo gyventojai (9,0 %).
- 5. Didžioji dalis tiek miesto, tiek kaimo gyventojų pavojingų atliekų tvarkymą Utenos mieste ir rajone vertina gerai (apie 48 % (M) ir 68 % (K)) arba vidutiniškai (apie 38 % (M) ir 23 % (K)). Didelių gabaritų atliekų tvarkymas Utenos mieste ir rajone vertinamas dar palankiau nei pavojingų atliekų tvarkymas: gerai šią paslaugą vertina apie 68 % miesto gyventojų ir 77 % kaimo gyventojų, o vidutiniškai po 14 % (M) ir 12 % (K) gyventojų.